

Input // output

Groene paradox

Uitstel van een verhoging van de belasting op CO₂-uitstoot – als gevolg van politieke tegenstand – heeft als averechts effect dat nu meer fossiele brandstoffen worden gewonnen en verbruikt. Van der Ploeg verkent deze groene paradox van CO₂-belasting met een algemeen evenwichtsmodel dat de marktwerking van handel, kapitaal en olieproductie schat. De theoretische resultaten laten zien dat een verwachte CO₂-belasting nu tot meer uitstoot leidt wanneer de prijsgevoeligheid van de vraag naar brandstoffen die van het aanbod overstijgt. Het be-

lastingeffect op de huidige uitstoot neemt af in perioden van lage rente, omdat de handel tussen olieproducerende en olieconsumerende landen zich dan makkelijker – via de dan lage importtarieven – herstelt naar een nieuw evenwicht. De politiek zou volgens Van der Ploeg daarom met de huidige lage rente niet terughoudend moeten zijn om de CO₂-belasting te verhogen.

Ploeg, F. van der (2015) *Second-best carbon taxation in the global economy: the green paradox and carbon leakage revisited*. CEPR Discussion Paper, 10549.

Werkzame koppels

Werkzame koppels hebben door hun gezamenlijke arbeidsaanbod het voordeel dat ze risico's van verslechterde arbeidsomstandigheden onderling kunnen opvangen. Door deze arbeidsbuffer ligt het welvaartseffect van het sociale stelsel – de aan loon gekoppelde werkloosheidsuitkering en de uniforme bijstand – bij deze groep twaalf tot achttien procent lager dan bij alleenstaanden. Dit concluderen Haan en Prowse uit onderzoek met een levenscyclusmodel naar het arbeidsaanbod binnen Duitse huishoudens en de sociale zekerheden die ze tot hun beschikking hebben. De resultaten laten ook zien dat voor werkende koppels het optimale niveau voor sociale bijstand 41 procent beneden het huidige niveau ligt. Verder vinden de auteurs dat het welvaartseffect van sociale bijstand hoger is dan een werkloosheidsuitkering, vooral voor laagopgeleide huishoudens omdat zij een lager loon genieten en meer werkonzekerheid hebben op de arbeidsmarkt. Dit pleit voor afschaffing van de ww en vervanging door sociale bijstand.

Haan, P. en V. Prowse (2015) *Optimal social assistance and unemployment insurance in a life-cycle model of family labor supply and savings*. IZA Discussion Paper, 8980.

Geluksopbouw

Een fundamentele vraag is of geluk toeneemt met materiële omstandigheden of dat mensen hieraan gewend raken. Galiani et al. voerden een veldexperiment uit om te verkennen wat voor soort invloed de voorziening van woonruimte voor extreem armen in Latijns-Amerika had op ervaren welzijn. Hiermee hoopten de onderzoekers te kunnen vaststellen of arme mensen daadwerkelijk gelukkiger worden zodra in basisbehoeften is voorzien. De experimentresultaten laten zien dat de deelnemers die betere woonruimte kregen inderdaad aanzienlijk meer welzijn ervoeren. Maar na acht maanden verdwijnt dit aanvankelijke gelukseffect voor zestig procent.

Galiani, S., P.J. Gertler en R. Undurraga (2015) *The half-life of happiness: hedonic adaptation in the subjective well-being of poor slum dwellers to a large improvement in housing*. NBER Working Paper, 21098.

Beroepsopleidingen

Hoe heeft de markt voor private beroepsopleidingen in Nederland zich de afgelopen vijf jaar ontwikkeld? Rosenboom en Tieben voerden een marktverkenning uit op basis van een enquête onder een representatieve groep van 361 private opleiders. De verkenning laat zien dat de markt omzet in de afgelopen vijf jaar met zes procent is toegenomen naar 3,4 miljard euro. Dit ondanks een daling van 19.000 naar 16.000 aanbieders, wat duidt op het vertrek van minder goed presterende bedrijven uit de markt tijdens de economische crisis. De verwachte opkomst van het afstandsonderwijs tussen 2010–2014 is vooralsnog uitgebleven. Het contactonderwijs is met 46 procent marktaandeel nog steeds de populairste onderwijsvorm, maar verandert langzaam in een gecombineerde onderwijsvorm. Zorgopleidingen vormden de grootste stijger en economische opleidingen de grootste daler. Deze twee opleidingen vormen samen alsnog het grootste deel van de opleidingsmarkt.

Rosenboom, N. en B. Tieben (2015) *Marktmonitor private opleiders van beroepsopleidingen en trainingen*. SEO-rapport, 014.

Collegegeld

Onderwijsinstellingen ontvingen in 2013 in totaal 6,5 miljard euro aan inkomsten. Hiervan was de helft afkomstig van de overheid en een kwart van werk in opdracht van derden. Collegegeld bedroeg slechts een tiende van de totale inkomsten. Aangezien het primaire en secundaire

6,5
miljard euro

onderwijs doorgaans geen collegegeld kent, verklaart dit deels de relatief geringe bijdrages van de studenten.

CBS (2015) *Onderwijsinstellingen; financiën*. CBS Statline, 20 april.

Vliegveldregulering

Omdat vliegvelden vaak lokale monopolies zijn, reguleren overheden de tarieven vliegvelden aan luchtvaartmaatschappijen rekenen voor het gebruik van de infrastructuur. De vliegvelden verdienen daarnaast steeds meer met commerciële activiteiten wat de vraag oproept of de winst uit deze activiteiten vanuit vervoersvoorziening wel of niet zou moeten meetellen voor het afdekken van de kosten van de infrastructuur. Wel meetellen van de commerciële winsten leidt volgens Czerny en Zhang tot lagere tarieven voor luchtvaartmaatschappijen en daardoor tot minder problemen met marktmacht. Scheiding van commerciële en infrastructuurinkomsten lijkt echter meer vervoersverhogend voor hele drukke vliegvelden, omdat afzonderlijke infrastructuurtarifiering dwingt tot hoge tarieven die congestie beperken. De auteurs bepleiten een koppeling van wel meetellende commerciële inkomsten aan toegangsrechten voor luchtvaartmaatschappijen op basis van eerder gebruik in geval vliegvelden druk zijn.

Czerny, A.I. en A. Zhang (2015) *Single-till versus dual-till regulation of airports*. Tinbergen Discussion Paper, 15(049).

Sleutelhavens

Een verbetering van de economische structuur in een land verbetert ook de concurrentiepositie van het land. Zo kan het uitbreiden van de haven in Rotterdam zorgen voor verbeterde reistijd en betrouwbaarheid van vrachttransport, wat leidt tot verhoogde productiviteit en concurrentiekracht in een land. Vooraf is het echter niet helder wat precies de effecten zullen zijn. Wortelboer-van Donselaar *et al.* analyseerden de literatuur over het verband tussen bereikbaarheid en concurrentiepositie en constateerden dat er vele indirecte effecten voortkomen uit onder andere agglomeratie en marktwerking. De auteurs stellen daarom voor om bij het selecteren van projecten een beslisboom en checklist te gebruiken om plannen concreter te evalueren.

Wortelboer-van Donselaar, P., J. Visser en H. Gordijn (2015) *Bereikbaarheid en concurrentiekracht*. Den Haag: KiM.

Pinnen

Nederlanders zijn meer gaan pinnen in winkels na de landelijke pin-campagne in 2007. Dit concluderen Jonker *et al.* op basis van winkeltransacties tussen 2005–2013, die onderzoek deden naar het campagne-effect op het betaalgedrag van mensen. Het effect was het sterkst vlak na de start van de campagne en nam daarna af ondanks de lancering van nieuwe slogans. Volgens de auteurs was de campagne succesvoller in het begin omdat de consument gewezen werd op hun eigen gedrag – door meer te pinnen droegen ze bij aan meer veiligheid in winkels. Consumenten zijn dus wel vatbaar voor campagnes, zolang deze maar de juiste sociale snaar raken.

Jonker, N., M. Plooi en J. Verburg (2015) *Does a public campaign influence debit card usage? Evidence from the Netherlands*. DNB Working Paper, 470.

Veelvliegers

Behrens en McCaughey analyseren het effect van loyaliteitsprogramma's op consumentengedrag. Ze bestuderen de welvaartseffecten van een onverwachte wijziging in het frequent flyer-programma van een luchtvaartmaatschappij waarmee reizigers met hun vluchtkilometers voorrechten opbouwen. Eerst bouwden reizigers de voorrechten bij de maatschappij geleidelijk op en vanaf 2007 stapsgewijs, op drie steeds lucratievere deelnemersniveaus. Deze wijziging bracht de luchtvaartmaatschappij per deelnemer acht dollar meer op en het surplus van deelnemers nam gemiddeld met vijf dollar toe.

Behrens, C. en N. McCaughey (2015) *Loyalty programs and consumer behaviour: the impact of FFP's on consumer surplus*. Tinbergen Discussion Paper, 15(048).

Kilometers heffen

Het maatschappelijk rendement van prijsbeleid voor personenauto's hangt af van de omvang van het fileprobleem en de gerichtheid waarmee prijsbeleid deze congestie aanpakt. Dit concluderen het CPB en PBL na analyse van recent voorgestelde vormen van prijsbeleid. Een congestieheffing voor alleen wegvakken en momenten met files is rendabel, maar lastig uitvoerbaar omdat mensen moeilijk kunnen inschatten wanneer ze heffing moeten betalen. Een kilometerheffing op alle wegen en tijden is alleen rendabel bij verdubbeling van de fileproblematiek. Het vervoersverlies door minder accijzen is bij de huidige filedruk veel groter dan de vervoerswinst door minder emissies, geluidshinder en verkeersslachtoffers. Met de huidige filedruk is vervoerswinst van prijsbeleid voor wegverkeer dus niet evident.

CPB en PBL (2015) *Maatschappelijke kosten en baten prijsbeleid personenauto's*. CPB/PBL Notitie, 13 april.

Schaalvoordelen

Door het verhogen van de productie kunnen enerzijds vaste kosten beter gespreid worden en anderzijds variabele kosten met de productie meestijgen. Dit geldt eveneens bij de gemeentelijke administratie. Een gemeente kan het aantal inwoners verhogen – productie – door te fuseren met een andere gemeente. Op basis van jaarlijkse gemeentelijke uitgaven bekeken Bikker en Van der Linde het verband tussen kosten per inwoner en aantal inwoners. Ze bekeken verschillende soorten kosten waaronder die voor gemeentelijke administratie. Hieruit bleek dat bij gemeentelijke administratie tussen 2005 en 2014 het optimale aantal inwoners is gestegen met ruim zeven duizend inwoners. De auteurs redeneren dat de gemeentelijke administraties steeds meer en complexere taken krijgen, waardoor de vaste kosten steeds zwaarder gaan wegen dan de variabele.

Bikker, J.A. en D. van der Linde (2015) *The optimum size of local public administration*. Discussion Paper University Utrecht, 15(05).

Twee stuks, twee ons

Slechts een op de vier Nederlanders at genoeg groenten en fruit in 2014. Dit blijkt uit de Gezondheidsenquête van het Centraal Bureau voor de Statistiek. Hierin werd onderzocht in hoeverre Nederlanders voldeden aan de richtlijnen opgesteld door de Gezondheidsraad. Voor geen enkele onderzochte categorie, variërend van

1/4

leeftijd tot opleiding, is er een meerderheid die de normen haalt. Verder blijkt dat vooral ouderen en allochtonen vaker voldoende groente en fruit aten in vergelijking met jongen en autochtonen.

CBS (2015) *Nederland eet onvoldoende groente, fruit en vis*. Persbericht CBS, 23 april.